

УДК 339.9

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V31\(2022\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V31(2022)-06)

Задорожний О. В., студент освітнього ступеня «Бакалавр», спеціальності 073 «Менеджмент», кафедра менеджменту підприємств, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

ORCID: 0000 0002 4879 1230

e-mail: azadoroznyj963@gmail.com

Мельникова В. А., старший викладач кафедри менеджменту підприємств, доктор філософії за спеціальністю 073 Менеджмент, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

ORCID: 0000 0003 3748 5892

e-mail: melnykovalera@gmail.com

Розвиток торговельно-економічних відносин між Україною та Королівством Нідерландів: динаміка та перспективи

Анотація. У даній статті, на основі проведеного аналізу розвитку торговельно-економічних відносин між Україною та Нідерландами, було виявлено, що Нідерланди є однією з найбільших країн-інвесторів в Україну за останні роки. За результатами аналізу визначено, що найпопулярнішими галузями в торговельно-економічній співпраці між країнами на сьогодні є металургія, агропромисловий комплекс, машинобудування, IT-галузь, олійно-жирова промисловість. Досліджено динаміку розвитку торговельно-економічної співпраці між Україною та Нідерландами за період 2014-2021 років. Проаналізовано наявні обсяги товарообігу між країнами та залучення прямих іноземних інвестицій станом на 2020-2021 роки, а також експортні й імпорتنі структури. Наведено приклади якісно нового змісту співпраці Києву та Амстердаму, зокрема, встановлення домовленостей щодо проведення в Україні низки меліоративних заходів за сприяння Королівства, що в цілому сприятиме покращенню екологічної ситуації. Вказано ключові принципи на яких передусім має базуватися співробітництво з Нідерландами та описано пріоритетні напрями взаємовідносин з державами ЄС. Запропоновано напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на європейських ринках на основі досвіду країн-партнерів, зокрема створення в Україні ефективної системи з сертифікації експортної продукції та тимчасове зниження величини податку на додану вартість. Зроблено висновки щодо сучасного стану українсько-нідерландських відносин. Окреслено можливості й перспективи розвитку двосторонніх взаємин у найближчому та довгостроковому майбутньому. Визначено перспективні галузі торговельно-економічного співробітництва України та Нідерландів, а саме: видобування корисних копалин та розвиток машинобудівної промисловості за інвестиційною участю Королівства.

Ключові слова: торговельно-економічні відносини; економічна співпраця; розвиток; інвестиції; інвестиційний клімат; експорт; імпорт.

Zadorozhnyi Oleksii, student of the Bachelor's degree Department of Enterprise Management, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

Melnykova Valeria, senior lecturer at the Department of Enterprise Management, PhD (specialty 073 Management), National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

Development of Trade and Economic Relations Between Ukraine and the Kingdom of the Netherlands: Dynamics and Prospects

Abstract. Introduction. In this article, based on the analysis of the development of trade and economic relations between Ukraine and the Netherlands, was found that the Netherlands is one of the largest investors in Ukraine in recent years. According to the results of the analysis, it is found that metallurgy, agro-industrial complex, mechanical engineering, IT industry, oil and fat industry are the most popular industries in trade and economic cooperation between the countries today.

Purpose. The aim of the work is to identify the effectiveness of trade and economic relations between Ukraine and the Netherlands based on a study of the dynamics of the impact of economic indicators on the structure of Ukraine's economy.

Results. The dynamics of trade and economic cooperation between Ukraine and the Netherlands for the period 2014-2021 is studied. The existing volumes of trade between countries and attracting foreign direct investment as of 2020-2021, as well as export and import structures are analyzed. Examples of qualitatively new content of cooperation between Kyiv and Amsterdam are given, in particular, the establishment of agreements on a number of reclamation measures in Ukraine with the assistance of the Kingdom, which will generally help to improve the environmental situation. Potentially attractive sectors of Ukraine's economy for European investors have been identified, among which are the agro-industrial complex, metallurgy, oil and fat industry, IT

¹Стаття надійшла до редакції: 22.02.2022

Received: 22 February 2022

sector, mechanical engineering, mining, etc. The key principles on which cooperation with the Netherlands should be based are outlined and the priority areas of relations with the EU countries are described. We have suggested the ways to increase the competitiveness of domestic products in European markets based on the experience of partner countries, including the creation of an effective system for certification of export products in Ukraine and a temporary reduction in value added tax. In this research were used general scientific methods of induction, deduction, dynamics, statistics, etc.

Conclusions. Conclusions are made on the current state of Ukrainian-Dutch relations. Opportunities and prospects for the development of bilateral relations in the near and long term are outlined. Promising areas of trade and economic cooperation between Ukraine and the Netherlands have been found, such as: mining and development of the machine-building industry with the investment participation of the Kingdom.

Keywords: trade and economic relations; economic cooperation; development; investments; investment climate; export; imports.

JEL Classification: F10, F15, F21.

Постановка проблеми. Процеси євроінтеграції, які посилювалися в Україні з підписанням Угоди про Асоціацію з ЄС у 2014 р. [1], обумовлюють необхідність значних змін в національній економіці, проведення низки реформ, спрямованих на подолання високого рівня корупції серед різних гілок влади та економічних суб'єктів, «оздоровлення» інвестиційного клімату країни, встановлення принципово відмінних кількісних та якісних торговельно-економічних зв'язків з державами Європейського Союзу (ЄС) тощо. На сьогодні одним із важливих українських партнерів у сфері торговельно-економічного співробітництва є Королівство Нідерландів. Для міждержавних взаємовідносин України та Нідерландів характерні риси добросусідства, ефективного співробітництва у сфері економіки, що підтверджується постійною висхідною динамікою товарообігу, нарощування обсягу нідерландських інвестицій та інше. Двостороння торгівля товарами значно зросла після встановлення партнерських дипломатичних зв'язків та переходу України до нового формату економічних відносин з членами ЄС. Співробітництво між даними державами має симбіотичний характер, стимулюючи виробничі сектори господарств обох країн. Проте, аналізуючи офіційні статистичні дані, Україна та Нідерланди на сьогодні не є стратегічними партнерами, оскільки частка української продукції в імпорті Королівства є доволі невеликою, але це передусім означає «відкриті горизонти» для розвитку партнерських взаємин у площині національних економік, що підтверджує актуальність дослідження даного напрямку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Варто зауважити, що перелік наукових праць на дану тему є значно обмеженим. Проблеми та перспективи розвитку торговельно-економічних взаємовідносин між Україною та Королівством Нідерландів досліджували, зокрема, Н. А. Гринчак, Р. А. Кривonos, А. І. Кудряченко, В. В. Резніков. Варто також відзначити таких міжнародних науковців як С. ван Беркум, Ю. Р. Вартс, Х. В. Ельберсен, М. Л. Рау та інших.

Формулювання цілей дослідження. Метою даної роботи є проведення аналізу торговельно-економічної співпраці між Україною та Нідерландами на основі офіційної статистичної інформації в поточному періоді та в перспективі.

Основні результати дослідження. Одним із важливих торговельно-економічних партнерів України є Нідерланди, частка інвестицій в економіку країни яких складає понад 23 відсотки. Нідерланди займають друге місце серед країн-інвесторів, за даними Національного Банку України за I-III квартали 2021 р. обсяг прямих іноземних інвестицій з Нідерландів в економіку України становить 2,113 млрд дол. США [17]. Передумови співпраці між Україною та Нідерландами склалися ще за часів визнання незалежності України Європейським Співтовариством. Наразі Нідерланди посідають третє місце за обсягом технічної допомоги Україні, зокрема в реалізації двох стратегічно важливих програм: MATRA (зміцнення спроможності України розслідувати та переслідувати міжнародні злочини) та PSOM (підтримка країн Центральної та Східної Європи при переході до ринково орієнтованої економіки).

Для дослідження стану економічних взаємин між двома державами проаналізуємо обсяги товарообігу, прямих іноземних інвестицій, структуру експорту й імпорту тощо (рис. 1).

Так, товарообіг періоду 2017-2020 рр. є значно більшим у порівнянні з 2014-2016 роками. Подібні зміни в структурі двосторонньої торгівлі відбуваються, зокрема, через покращення дипломатичних взаємин між країнами, низки домовленостей щодо економічної співпраці тощо. Попри аграрно-індустріальну структуру господарства України, сальдо торговельного балансу є позитивним [3].

За період січень-листопад 2021-го р. експорт українських товарів до Нідерландів у вартісному вираженні склав 2028954,9 тис. дол. США, тоді як імпорт - 908877,0 тис. дол. США. Значення сальдо є позитивною величиною та становить 1120077,8 тис. доларів [4]. Висхідна тенденція обсягу товарообігу спостерігається вже декілька останніх років, що, безперечно, є позитивним фактором у формуванні партнерських взаємин між Україною та Нідерландами у сфері економічної співпраці.

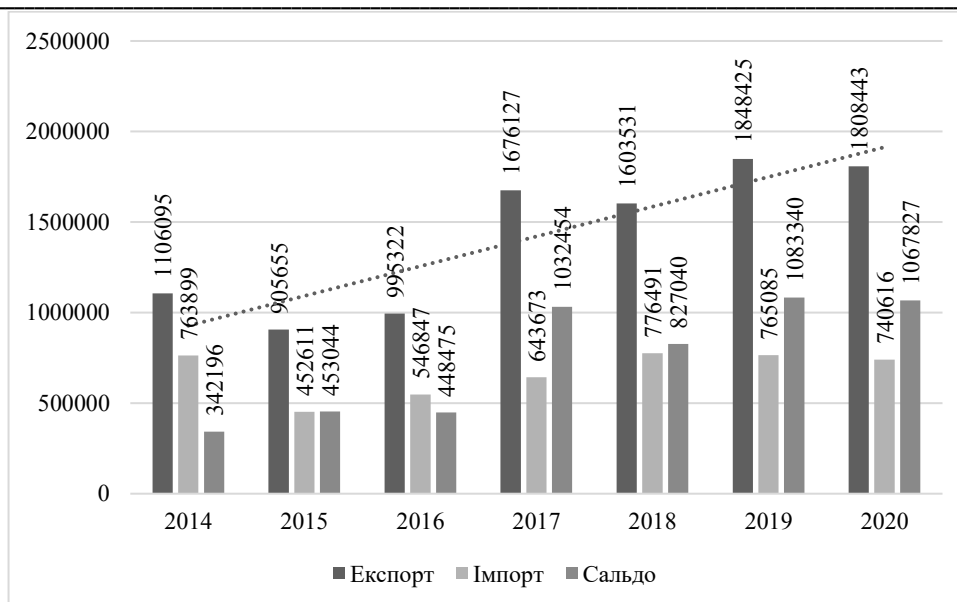

Рисунок 1 – Двостороння торгівля товарами між Україною та Нідерландами (2014-2020 рр.)

Джерело: сформовано авторами на основі матеріалів [3]

Як відомо, для розвитку тих чи інших секторів національної економіки важливим фактором є наявність достатніх ринків збуту, у тому числі – іноземних. За даними Державної служби статистики, провідними товарними групами

українського експорту до Нідерландів за 2020-й р. були: зернові культури, жири та олії, чорні метали, тоді як основними товарами імпорту з Королівства є ядерні реактори, машини, устаткування, фармацевтична продукція тощо (див. рис 2, 3) [3].

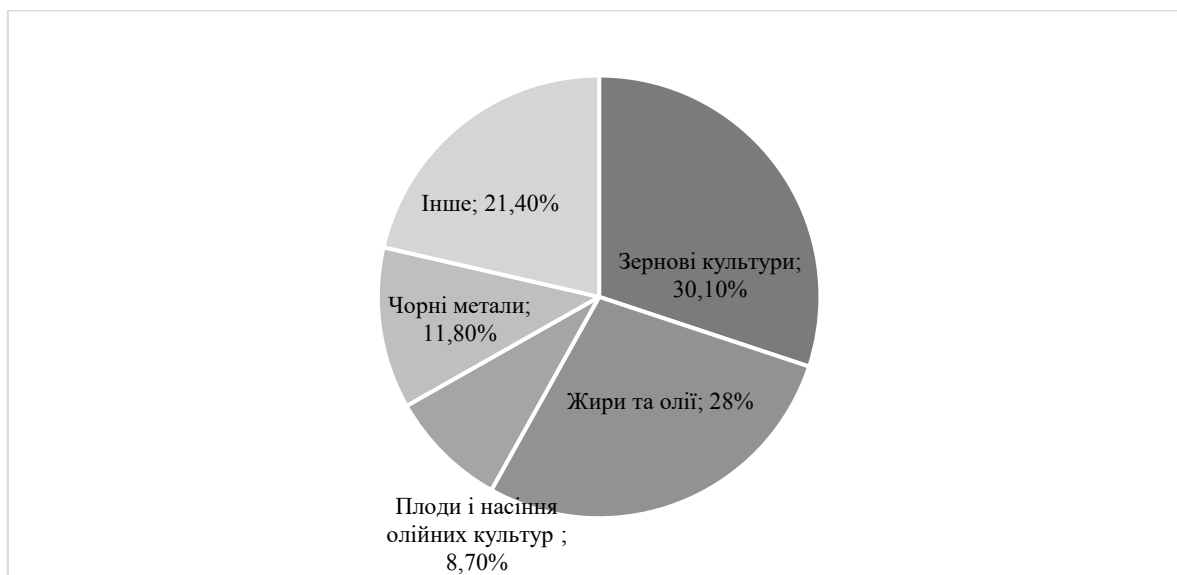

Рисунок 2 – Структура українського експорту до Нідерландів, 2020 р.

Джерело: сформовано авторами на основі матеріалів[3]

На основі специфіки експортної продукції можна зауважити, що Україна постачає переважно сировину та напівфабрикати, а не готову продукцію. Звісно, що товари з більшою кількістю виробничих

етапів мають відповідно більшу додану вартість, що означає вищу норму прибутку. Нідерланди ж постачають і високотехнологічну продукцію також, зокрема – машини, устаткування та ін.

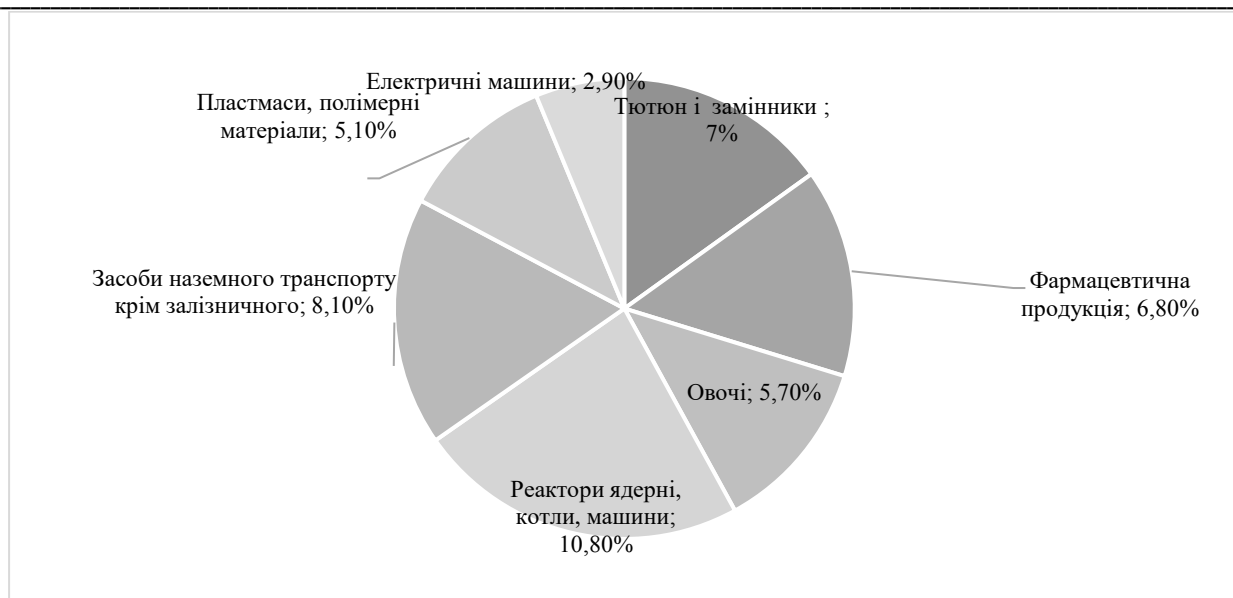

Рисунок 3 – Структура українського імпорту з Нідерландів, 2020 р.

Джерело: сформовано авторами на основі матеріалів [3]

Фактично, загальний експорт українських товарів (до всіх країн світу) також представлений такими групами продукції, як зернові, метали, жири й т.д., що визначає сировинну орієнтованість економіки України [5]. Розвиток співпраці між країнами в даних галузях господарства стимулює українських виробників АПК, металургійного напрямку, олійно-жирової промисловості до нарощування обсягів випуску продукції з урахуванням сучасних вимог держав Європейського Союзу до якісних характеристик продукції, що імпортується.

Але на сьогодні, окрім ціни, важливим чинником підвищення конкурентоспроможності українських товарів на ринках ЄС, у тому числі на нідерландських, є сертифікація відповідно до європейських вимог. Тому створення в Україні ефективної системи з сертифікації експортної продукції має стати дійсно пріоритетним напрямом. Станом на 2020 р. Нідерланди посідають 4-те місце серед країн Європи за експортом українських товарів (рис. 4) [6].

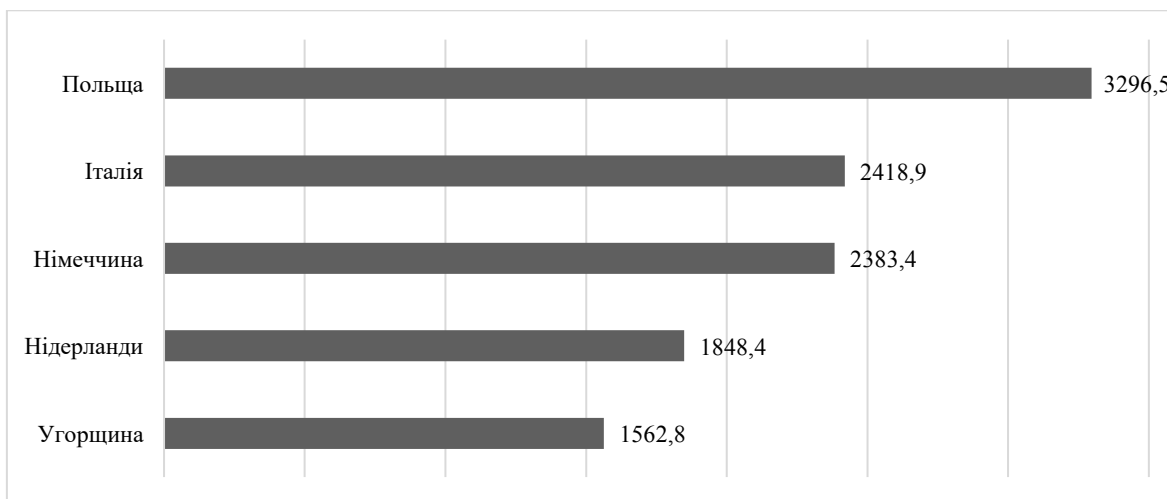

Рисунок 4 - Імпортери української продукції, млн дол. США, 2020 р.

Джерело: сформовано авторами на основі матеріалів [6]

Аналізуючи статистику за обсягами товарообігу необхідно також враховувати місткість ринку різних держав. Наприклад, територія Федеративної Республіки Німеччини більша від площі Королівства Нідерландів у понад 9 разів, кількість населення більша майже в 5 разів, звісно, ці чинники визначатимуть обсяги споживання продукції державою. Іншими словами, країна, менша за

площею в понад 9 разів від іншої, не може споживати стільки ж послуг, як і остання.

Як відомо, інвестиції – рушійна сила розвитку національного господарства. Для України особливо актуальним є залучення іноземних інвестицій для нівелювання наявних макроекономічних проблем та стабільності економіки загалом. На сьогодні Нідерланди є

другими після Кіпру інвесторами в Україну: за 10 місяців 2021-го р. обсяг нідерландських інвестицій в українську економіку склав понад 11 млрд дол. США [7]. Для порівняння, за 2020 р. Нідерланди навпаки виводили інвестиції з України (- 158,6 млн дол.) [8]. Звісно, перехід за короткий проміжок часу від виводу ПІІ з України до багатомільярдного залучення капіталу з Королівства є позитивною динамікою.

Водночас Україна, окрім проведення низки реформ у багатьох напрямках функціонування держави та національної економіки, має встановити чіткі, лояльні й зрозумілі для інвесторів «правила гри». Адже власників капіталу в першу чергу цікавить судова система країни, «наявність» верховенства права, не говорячи вже про макроекономічну стабільність [9]. Варто зауважити, що позитивні зміни в законодавчій базі все ж є, хоча не можна сказати, що нинішня ситуація цілком задовольняє великий бізнес, зокрема, іноземних інвесторів. Так, 8 березня 2021 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти зі значними інвестиціями в Україні» [16]. Згідно з даним Законом, встановлюється деяке звільнення від ПДВ на ввезене обладнання з закордону, на прибуток підприємств, а також впроваджується пільга щодо земельного податку.

У 2021-2022 рр. світова інфляція наблизилася до рекордних показників, у США наприкінці осені вона склала – 6,8%, що є найбільшим значенням за останні 40 років; у Нідерландах – 5,7%; в Україні ж цей показник становить понад 10%, на харчові продукти ціни зросли ще більше [10, 11, 12]. Зрозуміло, що за інших рівних умов продукція країн, у яких спостерігаються вищі показники інфляції, стане не конкурентоспроможною на світовому ринку. Це стосується й України в економічних відносинах з Нідерландами.

Питання стосовно дій інших європейських держав щодо конкурентоспроможності вітчизняної продукції й

досі залишається актуальним. Доречно навести приклад Польщі, яка з 1 лютого 2022 р. оголосила про тимчасове зниження податку на додану вартість до 0%, аби стимулювати національних виробників на фоні ескалації геополітичної та економічної ситуацій в Європі [13]. Зрозуміло, що внаслідок такої політики можливі багатомільярдні недоотримання в бюджеті держави, проте в даній ситуації доречно проводити експертний аналіз, оскільки в іншому випадку можливі ще більші макроекономічні проблеми й складнощі бізнесу на всіх рівнях. На думку авторів, для України існує необхідність взяти до уваги й проаналізувати досвід інших країн у розв'язанні питання підвищення конкурентоспроможності національного експорту, зокрема, шляхом коригування податкового навантаження.

Досліджуючи українсько-нідерландські взаємини на сучасному етапі розвитку, постає питання про ефективність співпраці у найближчому майбутньому та в подальшій перспективі. Так, 2-го лютого 2022 р. прем'єр-міністр Нідерландів Марк Рютте на зустрічі зі своїм українським колегою Денисом Шмигалем під час офіційного візиту до Києва запропонував проводити бізнес-місії для інвесторів. Окрім традиційних сфер співпраці, планується залучення нідерландських інвестицій в галузі меліорації, видобутку корисних копалин і машинобудування [14]. Як відомо, Україна має значні поклади корисних копалин, але навіть за наявності таких географічних та природних умов, існує необхідність залучення капіталу, у тому числі іноземного, для видобутку й обробки ресурсів. Проте і на сьогодні наша держава, зокрема, посідає сьоме місце в рейтингу країн світу за видобутком залізної руди (див. рис. 5) [15], яка є основою для виробництва прокату, виробництва машин та інших галузей, в готовій продукції яких закладена порівняно вища додана вартість, аніж в товарах сировинних груп.

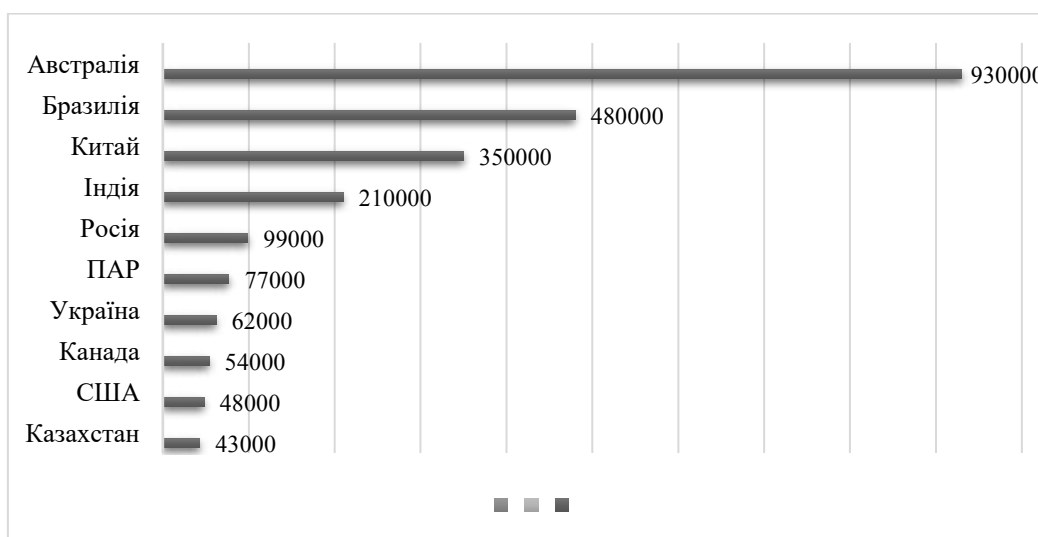

Рисунок 5 – Світовий рейтинг країн за обсягами видобування залізної руди, 2019 р.

Джерело: сформовано авторами на основі матеріалів [15]

На основі наведеної вище статистичної та аналітичної інформації очевидним є, що Україна має значний потенціал щодо видобутку корисних копалин, йдеться не лише про залізну руду, а й про кам'яне, буре вугілля, природний газ, нафту тощо. Проте також важливо не допускати, аби наша держава слугувала сировинним додатком для потреб інших держав. Адже такий підхід в цілому не спроможний забезпечити високий рівень економічного зростання країни. Тому в ході переговорів між прем'єр-міністрами України та Нідерландів були встановлені домовленості щодо залучення інвестицій, зокрема, у галузь машинобудування. Такий тип співпраці спроможний приносити конкретні результати у вигляді зростання зайнятості населення, збільшення виробництва всередині країни, що означає більшу сплату податків у держбюджет тощо.

У XXI ст. чітко спостерігається антропогенний вплив на природу внаслідок господарської діяльності людини: деградація ґрунтів, забруднення атмосферного повітря й природних водоемів тощо. Але в результаті дипломатичних переговорів між Україною та Нідерландами у лютому 2022-го р. було знайдено консенсус щодо проведення меліоративних заходів на території України за участю Королівства [14]. Упровадження подібного комплексу організаційно-господарських мір позитивно впливає, зокрема, на стан полів та сільськогосподарських угідь. Як відомо, нині агропромисловий комплекс відіграє значну роль в національному господарстві України. Тому застосування нових підходів та практик щодо даної галузі сприятиме збільшенню ефективності використання наявних ресурсів (у такому випадку – земель сільськогосподарського призначення).

На нашу думку, подальший розвиток українсько-нідерландських відносин передусім має базуватися на:

– необхідності проведення подальших перемовин на рівні вищого керівництва обох держав задля підтримки та розвитку партнерських стосунків, переговорів щодо якісно нових етапів економічної співпраці;

– доречності реалізації проекту так званих «бізнес-місій» для нідерландських інвесторів, що допоможе збільшити інформованість іноземної спільноти про відкритість України до співпраці з іншими державами, виявити перспективні галузі та напрями залучень ПІІ тощо;

– необхідності встановлення домовленостей з нідерландськими інвесторами щодо залучення інвестицій не лише в традиційні, а й у високотехнологічні й новітні галузі української економіки;

– доречності проведення низки реформ в Україні, передусім в судовій системі задля «оздоровлення» інвестиційного клімату;

– зменшенні рівня бюрократії та полегшення умов ведення підприємницької діяльності на території нашої держави тощо.

Висновки. На основі проведеного авторами роботи ретроспективного аналізу, можна зробити висновки, що на сьогодні основними галузями у торговельно-економічних відносинах України та Нідерландів є металургія, машинобудування, ІТ-сектор, олійно-жирова промисловість та ін. Динаміка двостороннього товарообігу за останні роки є висхідною, обсяги нідерландських інвестицій в економіку України у 2021 р. є значно більшими у порівнянні з аналогічним періодом 2020 р., що пов'язано з якісно новим форматом співпраці між країнами у результаті покращення дипломатичних відносин. Таким чином, спостерігається підвищення ефективності торгово-економічних взаємин України та Нідерландів.

Українсько-нідерландська співпраця надалі матиме тверде підґрунтя, що створено вже на сьогодні шляхом посилення економічних зв'язків. Перспективними галузями співробітництва між країнами, окрім традиційних напрямів, визначено видобування корисних копалин та меліорацію. Створення в нашій державі ефективної організації щодо сертифікації експортної продукції також відіграватиме важливу роль у становленні торговельно-економічної співпраці між Україною та Королівством Нідерландів, зокрема, сприятиме двосторонньому товарообігу.

Література:

1. Угода про асоціацію між Україною та ЄС : офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. 2021. URL : <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (дата звернення : 18.02.2022 р.).
2. 10 фактів про збройну агресію Росії проти України : офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. 2019. URL : <https://mfa.gov.ua/10-faktiv-pro-zbrojnu-agresiyu-rosiyi-proti-ukrayini> (дата звернення : 18.02.2022 р.).
3. Двостороннє торговельно-економічне співробітництво (торгівля та інвестиції) : офіційний сайт Посольства України в Королівстві Нідерландів. 2021. URL : <https://afly.co/2417> (дата звернення : 18.02.2022 р.).
4. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами : офіційний сайт Державної служби статистики України. 2021. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/ztt/ztt_u/ztt1121_ue.xls (дата звернення : 18.02.2022 р.).
5. Сировинна економіка. Що купувала і продавала Україна в 2021 році. Бізнес Цензор. 2021. URL : https://biz.censor.net/resonance/3310713/syrovynna_ekonomika_scho_kupuvala_i_prodavala_ukrayina_v_2021_rotsi (дата звернення : 18.02.2022 р.).
6. ЗВТ між Україною та Євросоюзом: як змінився імпорт та експорт за чотири роки. Інфографіка порталу «Слово і діло» за офіційними даними Державної служби статистики. 2020. URL : <https://www.slovovidilo.ua/2020/05/08/infografika/ekonomika/zvt-mizh-ukrayinoyu-ta-yevrosoyuzom-yak-zminyvsya-import-ta-eksport-chotyry-roky> (дата звернення : 15.02.2022 р.).
7. Прем'єр-міністри України й Нідерландів домовилися організувати бізнес-місії для інвесторів. 2022. Урядовий Портал. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/premyer-ministri-ukrayini-j-niderlandiv-domovilisya-organizuvati-biznes-misiyi-dlya-investoriv> (дата звернення : 12.02.2022 р.).
8. Співпраця між Україною та Європою: прямі інвестиції та зовнішня торгівля у 2020 році. Інфографіка порталу «Слово і діло» за офіційними даними Державної служби статистики. 2020. URL : <https://inlnk.ru/nOdGYI> (дата звернення : 18.02.2022 р.).

9. Західних інвесторів цікавлять три блоки питань щодо бізнес-клімату в Україні. Укрінформ. 2022. URL : <https://afly.co/2477> (дата звернення : 15.02.2022 р.).
10. Inflation in the US has hit a near 40-year high. World Economic Forum. 2021. URL : <https://www.weforum.org/agenda/2021/12/inflation-39-year-high-consumer-price-index-us/> (дата звернення : 17.02.2022 р.).
11. Інфляція в Нідерландах. Біржевий портал «Take-Profit». 2021. URL: <https://take-profit.org/statistics/inflation-rate/netherlands/> (дата звернення : 18.02.2022 р.).
12. Держстат : споживча інфляція в Україні За 2021 Рік - 10%. Finbalance. 2021. URL : <https://afly.co/24c7> (дата звернення : 18.02.2022 р.).
13. Тимчасове зниження ПДВ до 0% дозволить стабілізувати ціни на продукти харчування. Landlord. 2022. URL : <https://landlord.ua/news/tymchasove-znyzhennia-pdv-do-0-dozvolyt-stabilizuvaty-tsiny-na-produkty-kharchuvannia/> (дата звернення : 18.02.2022 р.).
14. Україна та Нідерланди організують бізнес-місії. Finclub. 2022. URL : <https://finclub.net/ua/news/ukraina-ta-niderlandy-orhanizovuvatymut-biznesmisii.html> (дата звернення : 15.02.2022 р.).
15. Список країн за видобуванням залізної руди. Геологічна служба США. 2020. URL : <https://pubs.usgs.gov/periodicals/mcs2020/mcs2020-iron-ore.pdf> (дата звернення : 17.02.2022 р.).
16. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти із значними інвестиціями в Україні». Сайт ВРУ. 2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1293-20#Text> (дата звернення : 15.02.2022 р.).
17. Статистика зовнішнього сектору України. Офіційний сайт НБУ. 2021. URL : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external> (дата звернення : 18.02.2022 р.).

References:

1. Association Agreement between Ukraine and the EU : official site of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. 2021. Retrieved from : <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciju-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> [in Ukrainian].
2. 10 facts about Russia's armed aggression against Ukraine : official site of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. 2019. Retrieved from : <https://mfa.gov.ua/10-faktiv-pro-zbrojnu-agresiyu-rosiyi-proti-ukrayini> [in Ukrainian].
3. Bilateral trade and economic cooperation (trade and investment) : official site of the Embassy of Ukraine in the Kingdom of the Netherlands. 2021. Retrieved from : <https://afly.co/2417> [in Ukrainian].
4. Geographical structure of Ukraine's foreign trade in goods : official site of the State Statistics Service of Ukraine. 2021. Retrieved from : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/ztt/ztt_u/ztt1121_ue.xls [in Ukrainian].
5. Raw material economy. What Ukraine bought and sold in 2021. Business Censor. 2021. Retrieved from : https://biz.censor.net/resonance/3310713/syrovynna_ekonomika_scho_kupuvala_i_prodavala_ukrayina_v_2021_rotsi [in Ukrainian].
6. FTA between Ukraine and the European Union: how imports and exports have changed in four years. Infographics of the portal «Word and Deed» according to official data of the State Statistics Service. 2020. Retrieved from : <https://www.slovaidilo.ua/2020/05/08/%20infografika%20/%20ekonomika%20/%20zvt-mizh-ukrayinoyu-ta-yevrosoyuzom-yak-zminyvsya-import-ta-eksport-chotyry-roky> [in Ukrainian].
7. The Prime Ministers of Ukraine and the Netherlands have agreed to organize business missions for investors. 2022. Government Portal. Retrieved from : <https://www.kmu.gov.ua/news/premyer-ministri-ukrayini-j-niderlandiv-domovilisyia-organizuvati-biznes-misiyi-dlya-investoriv> [in Ukrainian].
8. Cooperation between Ukraine and Europe: direct investment and foreign trade in 2020. Infographics of the portal "Word and Deed" according to official data of the State Statistics Service. 2020. Retrieved from : <https://inlnk.ru/n0dGYI> [in Ukrainian].
9. Western investors are interested in three blocks of questions about the business climate in Ukraine. Ukrinform. 2022. Retrieved from : <https://afly.co/2477> [in Ukrainian].
10. Inflation in the US has hit a near 40-year high. World Economic Forum. 2021. Retrieved from : <https://www.weforum.org/agenda/2021/12/inflation-39-year-high-consumer-price-index-us/> [in Ukrainian].
11. Inflation in the Netherlands. Exchange portal «Take-Profit». 2021. Retrieved from : <https://take-profit.org/statistics/inflation-rate/netherlands/> [in Ukrainian].
12. State Statistics Service: consumer inflation in Ukraine In 2021 - 10%. Finbalance. 2021. Retrieved from : <https://afly.co/24c7> [in Ukrainian].
13. Temporary reduction of VAT to 0% will stabilize food prices. Landlord. 2022. Retrieved from : <https://landlord.ua/news/tymchasove-znyzhennia-pdv-do-0-dozvolyt-stabilizuvaty-tsiny-na-produkty-kharchuvannia/> [in Ukrainian].
14. Ukraine and the Netherlands will organize business missions. Finclub. 2022. Retrieved from : <https://finclub.net/ua/news/ukraina-ta-niderlandy-orhanizovuvatymut-biznesmisii.html> [in Ukrainian].
15. List of countries for iron ore mining. US Geological Survey. 2020. Retrieved from : <https://pubs.usgs.gov/periodicals/mcs2020/mcs2020-iron-ore.pdf> [in Ukrainian].
16. Law of Ukraine «On Amendments to the Tax Code of Ukraine on the peculiarities of taxation of business entities that implement investment projects with significant investments in Ukraine.» VRU website. 2021. Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1293-20#Text> [in Ukrainian].
17. Statistics of the external sector of Ukraine : official site of the NBU. 2021. Retrieved from : <https://bank.gov.ua/en/statistic/sector-external/data-sector-external> [in Ukrainian].

